

När offentliga sektorn blir större än BNP

Den offentliga sektorns andel av BNP kan tänkas överstiga 100% om man låter skattepliktiga transfereringar i sin helhet ingå i beräkningen av den offentliga sektorns storlek, påpekar Carl G. Holm med anledning av Lars Wohlins artikel i Ekonomisk Debatt 7/79. □

Lars Wohlin diskuterar i *Ekonomisk Debatt* 7/79 väsentliga samband mellan skatter och ekonomisk tillväxt. Wohlin utgår i sitt resonemang från att den offentliga sektorns andel av produktionen ej kan överskrida 100 procent. Han talar visserligen om BNP efter skatt, men sifferexemplen avser den samlade offentliga sektorns volym i relation till BNP. Enligt Wohlins trendframskrivning skulle den offentliga sektorn svara för 100 procent av BNP 1991. Han säger att "Detta är naturligtvis en absurditet".

Men en offentlig sektor som motsvarar mer än 100 procent av BNP är fullt möjlig! En betydande del av den offentliga sektorns utgifter består av transfereringar, som belastas med mervärdesskatt (exempelvis barnbidrag) eller med såväl mervärdesskatt som inkomstskatt (exempelvis sjukpenning och pensioner).

Tankegången kan exemplifieras med ett enkelt rakneexempel. Vi tänker oss en ekonomi utan utrikeshandel och investeringar (sparande). Statsbudgeten är i balans och finansieras helt med skatt på privata inkomster och transfereringar.

BNP antas vara 140. Eftersom investeringar inte forekommer är BNP det samma som medborgarnas faktorinkomster. Samhället tar 100 i skatt på dessa inkomster, vilket ger medborgarna en nettofaktorinkomst efter skatt på 40.

Samhället betalar samtidigt 110 i transfereringar. Transfereringarna belastas med 80 i skatt. Medborgarnas nettoinkomster av transfereringar blir 30. Samhällets totala skatteintäkter blir $100 + 80$

$= 180$. Av dessa används 110 för transfereringar, och 70 återstår för offentlig konsumtion.

Den privata konsumtionen består av dels 40 i nettoinkomster på de ordinarie faktorinkomsterna, dels 30 i nettoinkomst på transfereringarna. Sammanlagt således 70. Detta kan också räknas fram som skillnaden mellan medborgarnas sammanlagda inkomster på 140 (faktorinkomster) + 110 (transfereringar) = 250 och den sammanlagda skatten på 180.

Den sammanlagda konsumtionen blir $70 + 70 = 140$, definitionsmässigt det samma som BNP. Den offentliga sektorn, bruttotransfereringar + offentlig konsumtion, blir i exemplet $110 + 70 = 180$. Den offentliga sektorn motsvarar då $180/140 = 129$ procent av BNP.

Den offentliga sektorns andel av BNP mätt enligt ovan stöter således inte på något absolut tak vid 100 procent. Om vi däremot mäter summan av offentlig konsumtion och offentliga investeringar finns det, med reservation för möjligheterna att låna utomlands, ett absolut tak vid 100 procent.

Sedan det konstaterats att den offentliga sektorn, med nuvarande mätmetod, kan överstiga BNP, finns också all anledning att fråga om måttet offentlig sektor i relation till BNP är relevant. Måttet kan visserligen ge en allmän uppfattning om samhällets ambitionsnivå när det gäller kollektiv konsumtion och inkomstomfördelning. Men det finns alternativa mått som kan belysa frågan. Istället för att mäta den offentliga sektorn inklusive bruttotransfereringar kan man nöja sig med nettotransfereringarna. Det spelar med den mätmetoden ingen roll om exempelvis sjukpenningen är skattepliktig eller ej, så länge nettobeloppet är det samma. Om huvudintresset är den kollektiva konsumtionen bör den offentliga konsumtionen sättas i relation till BNP. Detta är bara några exempel på hur mätmetoderna kan anpassas till skilda behov.

Valet av måttenhet är inte ointressant.
En mindre lämplig måttenhet kan lätt
leda till felaktiga slutsatser – både då det
gäller prognoser och åtgärdsförslag.

Carl G. Holm*

---

* Forfattaren är civilekonom och arbetar på Sveriges Industriförbund.